

STAN OCHRONY WODNYCH SIEDLISK PRZYRODNICZYCH W LATACH 2023-2025

Na podstawie opracowań:

Agnieszka Kolada (koordynatorka główna siedlisk wodnych),

*Agnieszka Pasztaleniec, Agnieszka Ochocka (koordynatorki
krajowe siedlisk wodnych)*

Zakład Ochrony Wód IOŚ-PIB

*Opracowanie oparte na danych, pochodzących z monitoringu przyrodniczego wykonywanego w ramach **Państwowego Monitoringu Środowiska** na zamówienie **Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska** i sfinansowanego ze środków **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej***

Wszystkie wykorzystane w prezentacji zdjęcia zostały wykonane przez ekspertów lokalnych w ramach realizacji monitoringu

**NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**

W LATACH 2023-2025 MONITORING STANU OCHRONY
OBEJMOWAŁ 577 STANOWISK 5 SIEDLISK WODNYCH,
W TYM:

WODY STOJĄCE

3130 – Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych
ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*
(79 stanowisk)

3140 – Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki
wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*
(107 stanowisk)

3150 - Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki
wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
(270 stanowisk)

WODY PŁYNĄCE

3260 – Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami
włosieniczników *Ranunculion fluitantis* (88 stanowisk)

3270 – Zalewane muliste brzegi rzek (70 stanowisk)

3130 – Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*

MONITORING W TOKU!

3140 – Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łakami ramienic *Charetea*

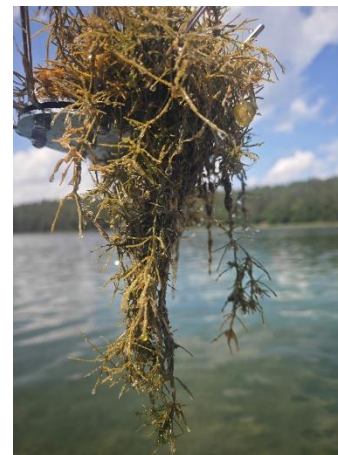
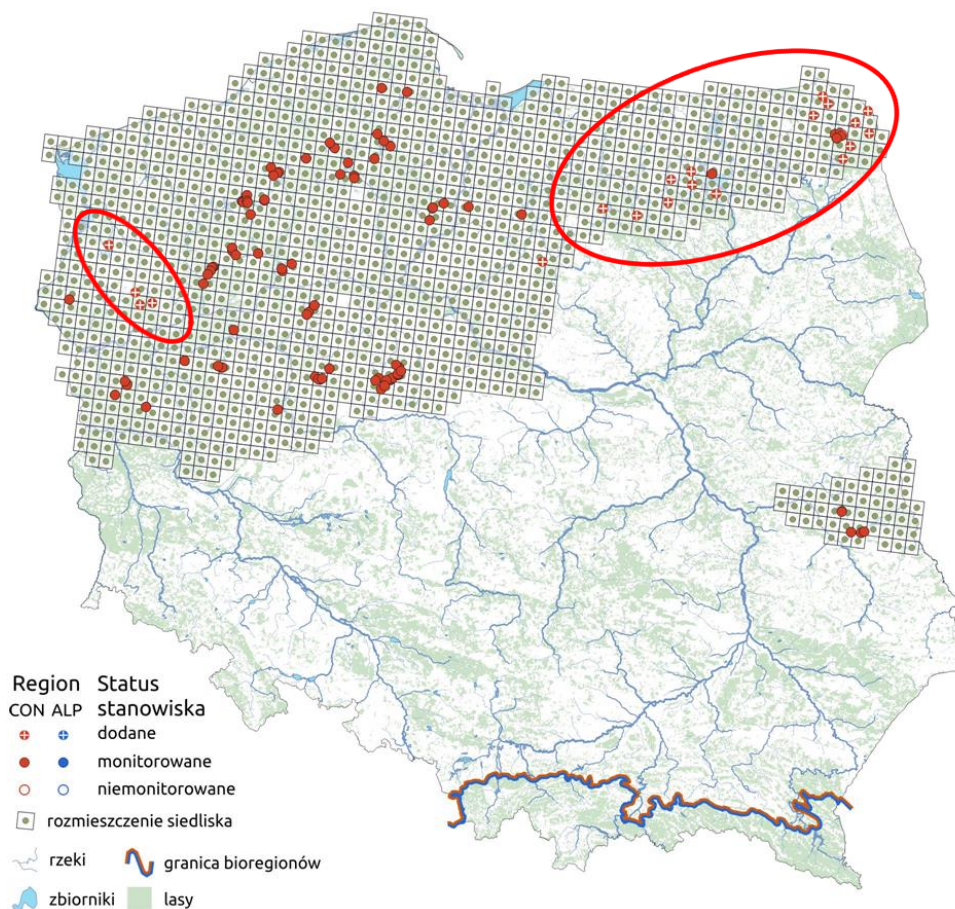

3140 – Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łakami ramienic *Charatea*

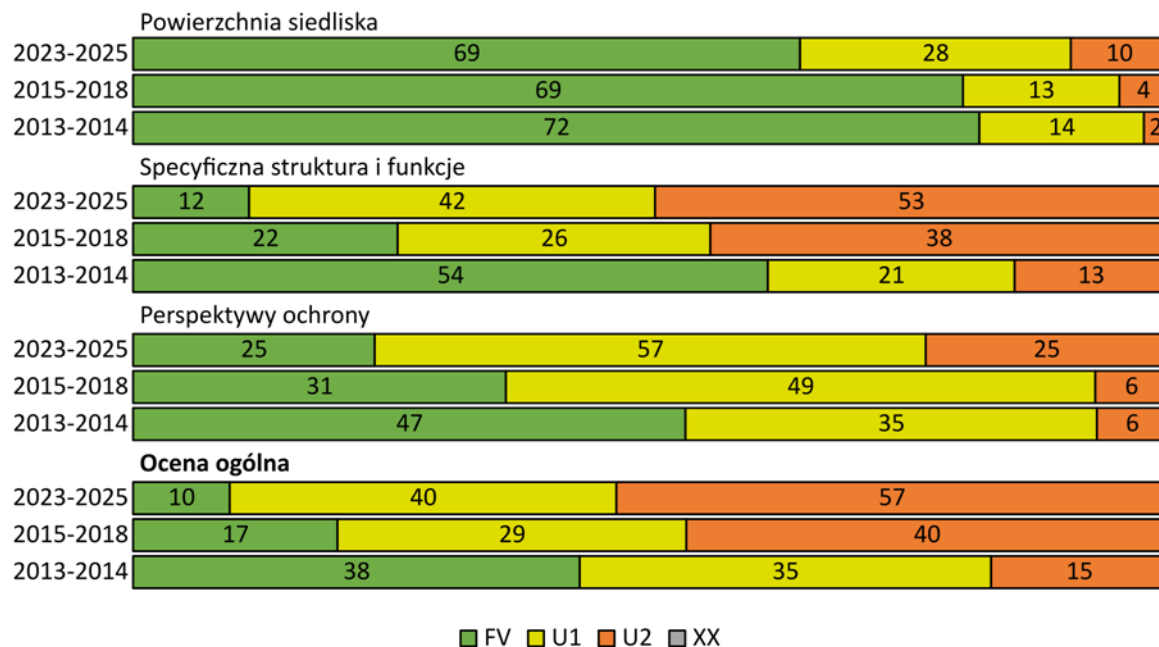
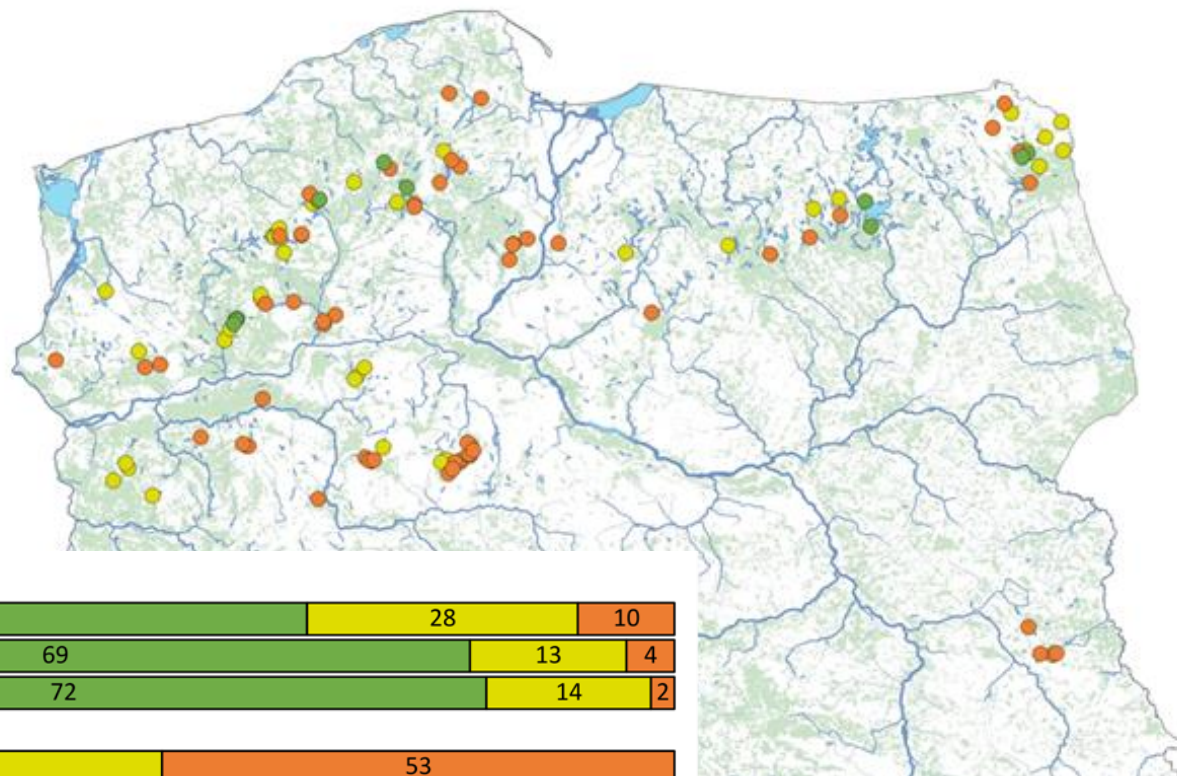
Liczba monitorowanych stanowisk: 2013-14 **88 CON**, 2017 **86 CON**; 2024 **107 CON**

Koordynator krajowy: **Agnieszka Kolada**

7 ekspertów lokalnych

OCENA

Ocena stanu siedliska
● FV ● U1 ● U2 ● XX

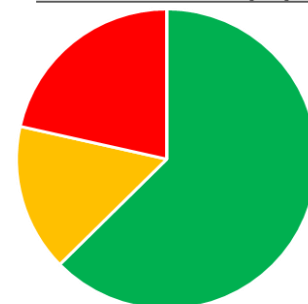
WSKAŹNIKI SSF:

- Struktura roślinności ramienicowej;
- Gatunki charakterystyczne;
- Gatunki wskazujące na degradację;
- Zasięg strefy świetlnej;
- Konduktywność;
- Odczyn wody;
- Fito- i zooplankton.

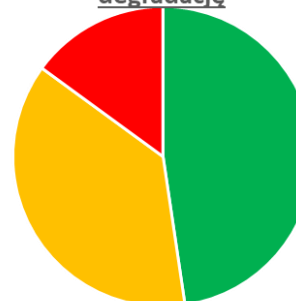
Struktura roślinności

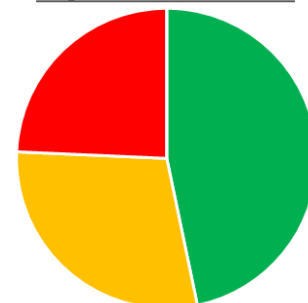
Gatunki charakterystyczne

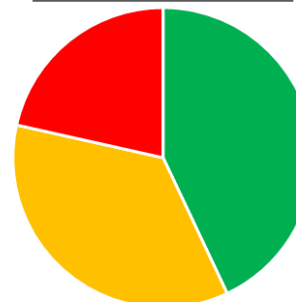
Gatunki wskazujące na degradację

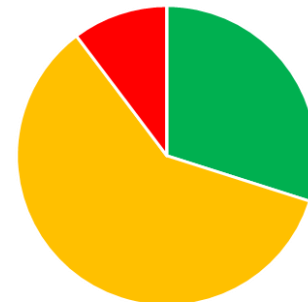
Głębokość zasiedlenia

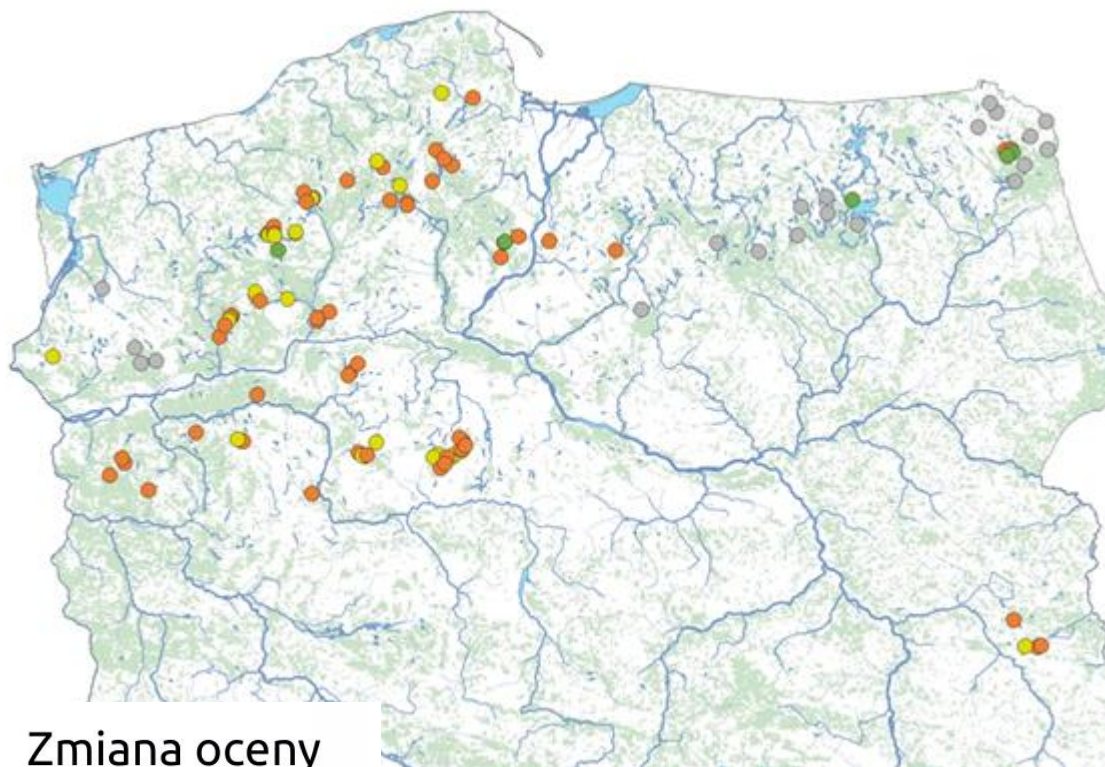
Zasięg strefy świetlnej

Fito- i zooplankton

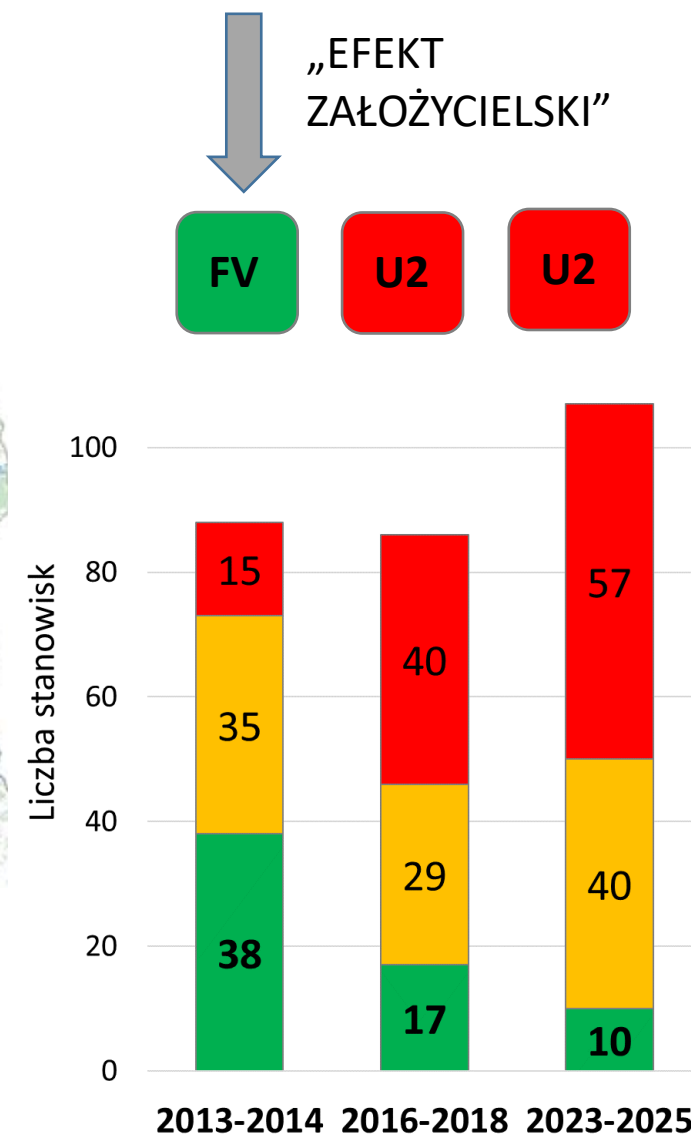

TRENDY

Zmiana oceny

- wzrost
- bez zmian
- spadek
- jedna ocena

ODDZIAŁYWANIA I ZAGROŻENIA

A13, A17, E01, F01, F03, F05, F06, F07, G06, G07, G20, G21, I01, I02, J03, K01, L05, M07

F – Rozwój infrastruktury i terenów mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i rekreacyjnych:

- Przekształcanie terenów zlewni na potrzeby mieszkalnictwa i rekreacji;
- Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (plaże, ośrodki rekreacyjne, mariny);
- Uprawianie sportów wodnych i innych form rekreacji.

G – Pozyskiwanie żywych zasobów (inne niż leśnictwo i rolnictwo):

- Rybołówstwo, wędkarstwo, akwakultura;

A – Rolnictwo:

- Przekształcanie terenów zlewni na potrzeby rolnictwa, rekreacji;
- Zasilanie biogenami z terenów rolniczych;

I – Gatunki obce, inwazyjne, problematyczne:

- Narastający problem IAS – *Elodea nuttallii* (co jeszcze?)

Gardliczno - FV

Piaszno - FV

Łuknajno - FV

Łąkosz – U2

Kramsko – U2

Brzostek – U2

Czarne – U2

3150 – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

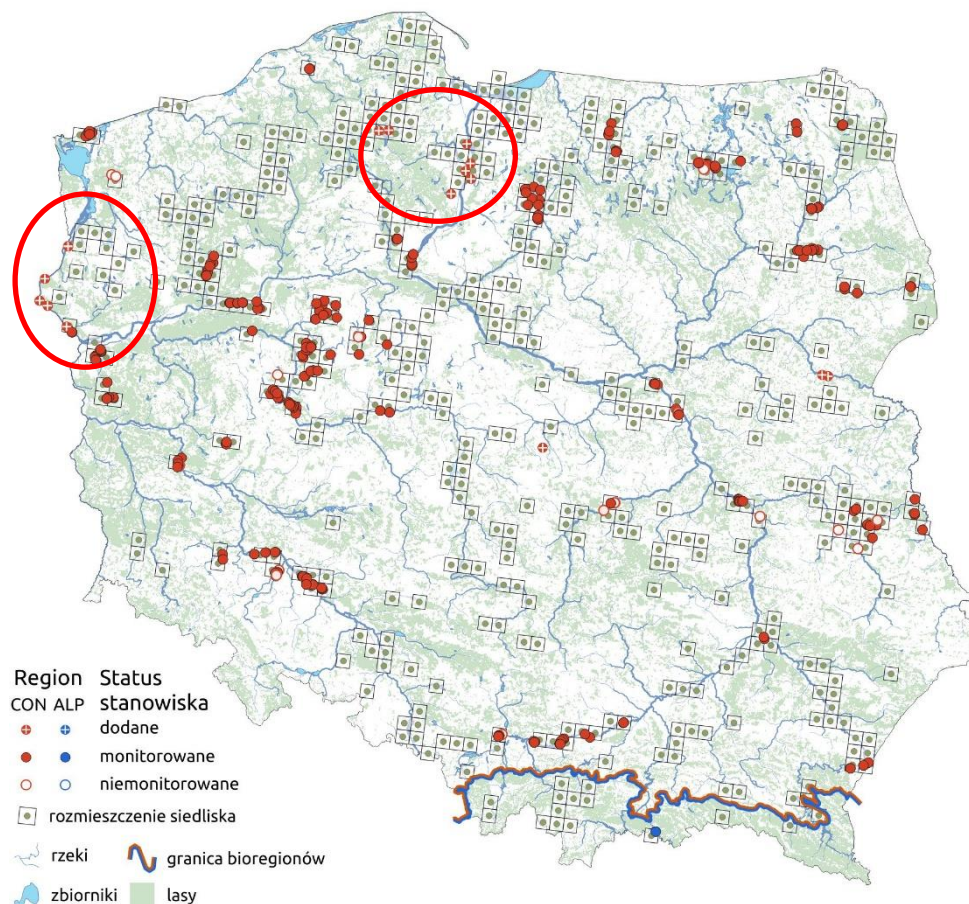

Liczba monitorowanych stanowisk **ALP**: 2009-2011: **1**, 2016-2018: **1**; 2022-2023: **1**

Liczba monitorowanych stanowisk **CON**: 2009-2011: **271**, 2016-2018: **261**; 2022-2023: **270**

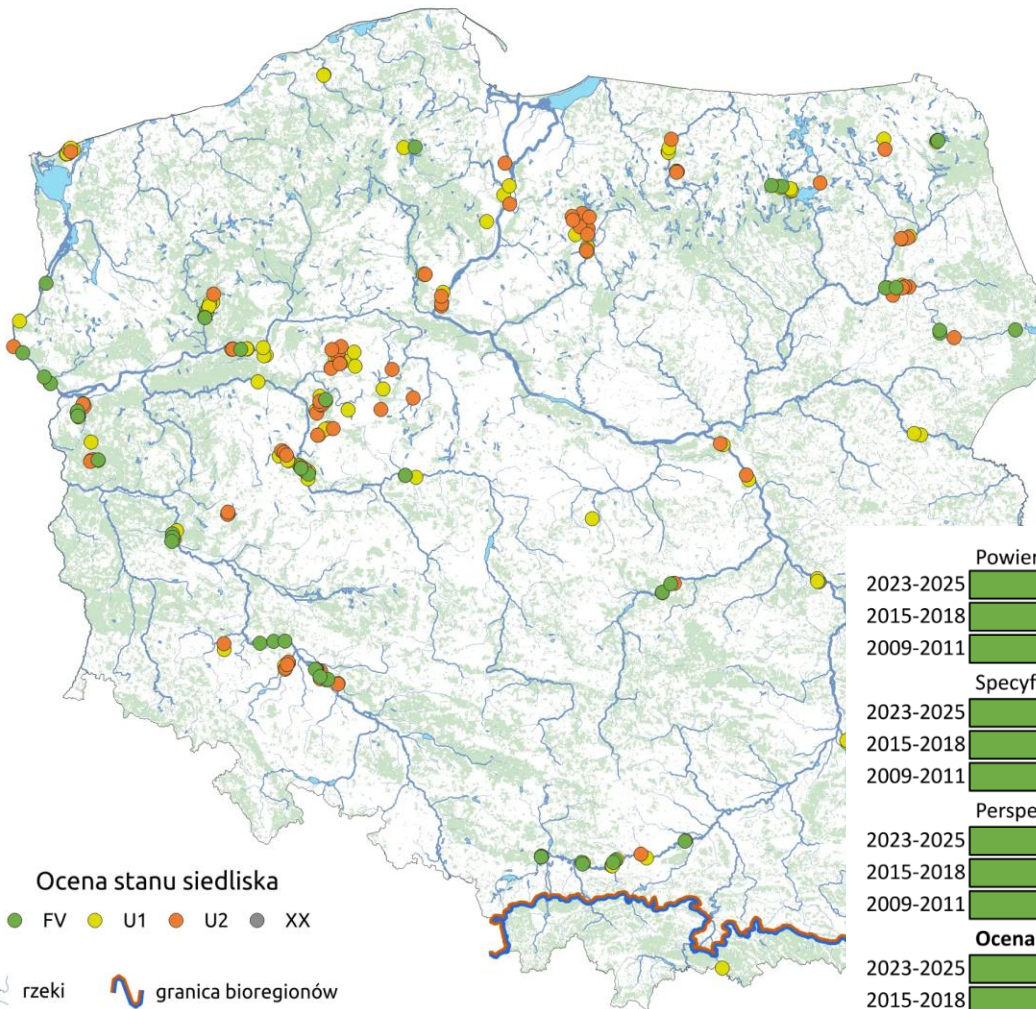
Koordynator krajowy: **Agnieszka Pasztaleniec**

Ok. 20 ekspertów lokalnych

OCENA

ALP

Powierzchnia siedliska	
2023-2025	1
2015-2018	1
2009-2011	1
Specyficzna struktura i funkcje	
2023-2025	1
2015-2018	1
2009-2011	1
Perspektywy ochrony	
2023-2025	1
2015-2018	1
2009-2011	1
Ocena ogólna	
2023-2025	1
2015-2018	1
2009-2011	1

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

CON

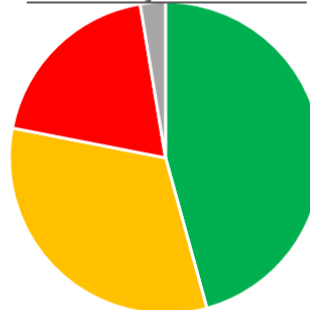
Powierzchnia siedliska	
2023-2025	199 46 12 12
2015-2018	193 55 8
2009-2011	129 28 11 103
Specyficzna struktura i funkcje	
2023-2025	79 99 84 7
2015-2018	79 84 98
2009-2011	74 117 80
Perspektywy ochrony	
2023-2025	114 117 34
2015-2018	118 105 24 14
2009-2011	119 96 37 19
Ocena ogólna	
2023-2025	51 123 89 6
2015-2018	65 96 100
2009-2011	66 117 88

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

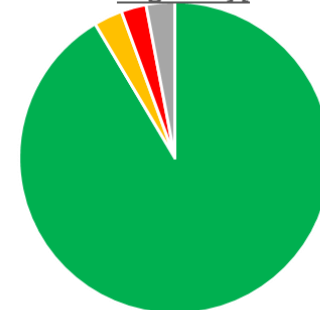
WSKAŹNIKI SSF:

- Charakterystyczna kombinacja zbiorowisk
- Gatunki wskazujące na degenerację
- Konduktywność
- Przezroczystość wody
- Barwa wody
- Odczyn wody
- Fito- i zooplankton

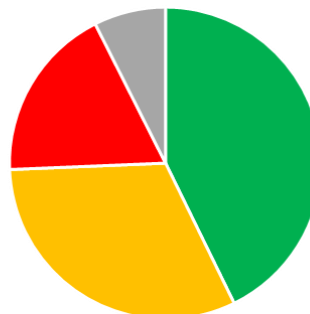
Charakterystyczna kombinacja zbiorowisk

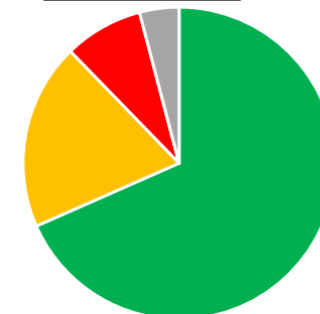
Gatunki wskazujące na degradację

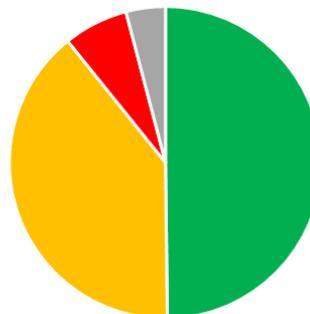
Przezroczystość wód

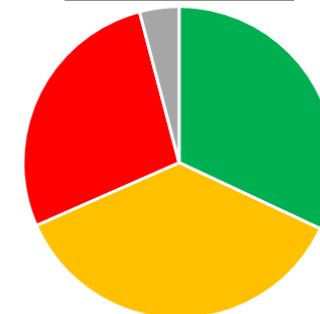
Konduktywność

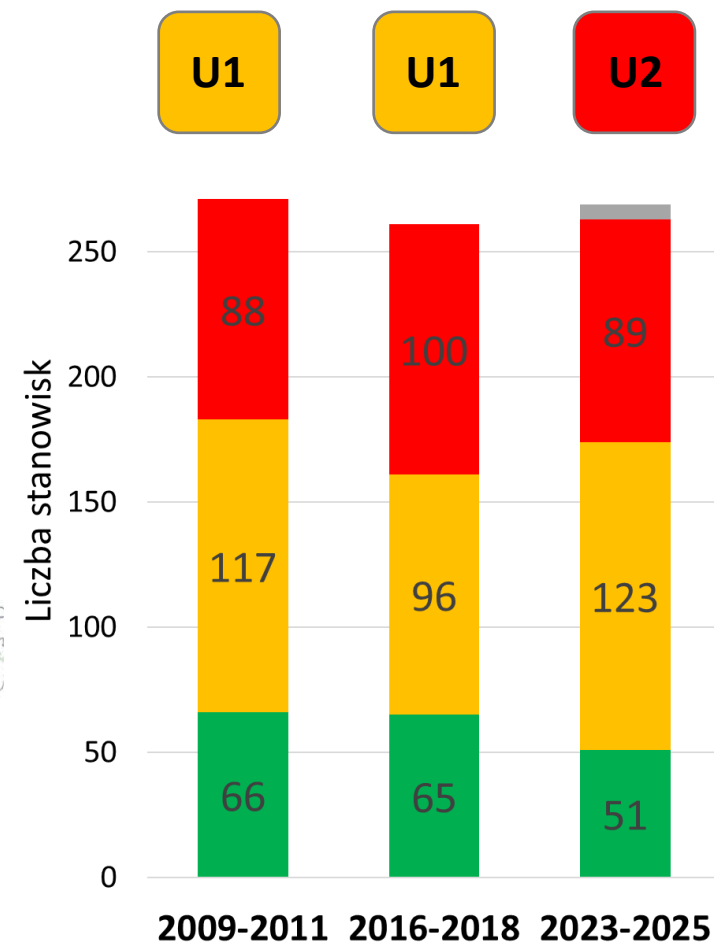
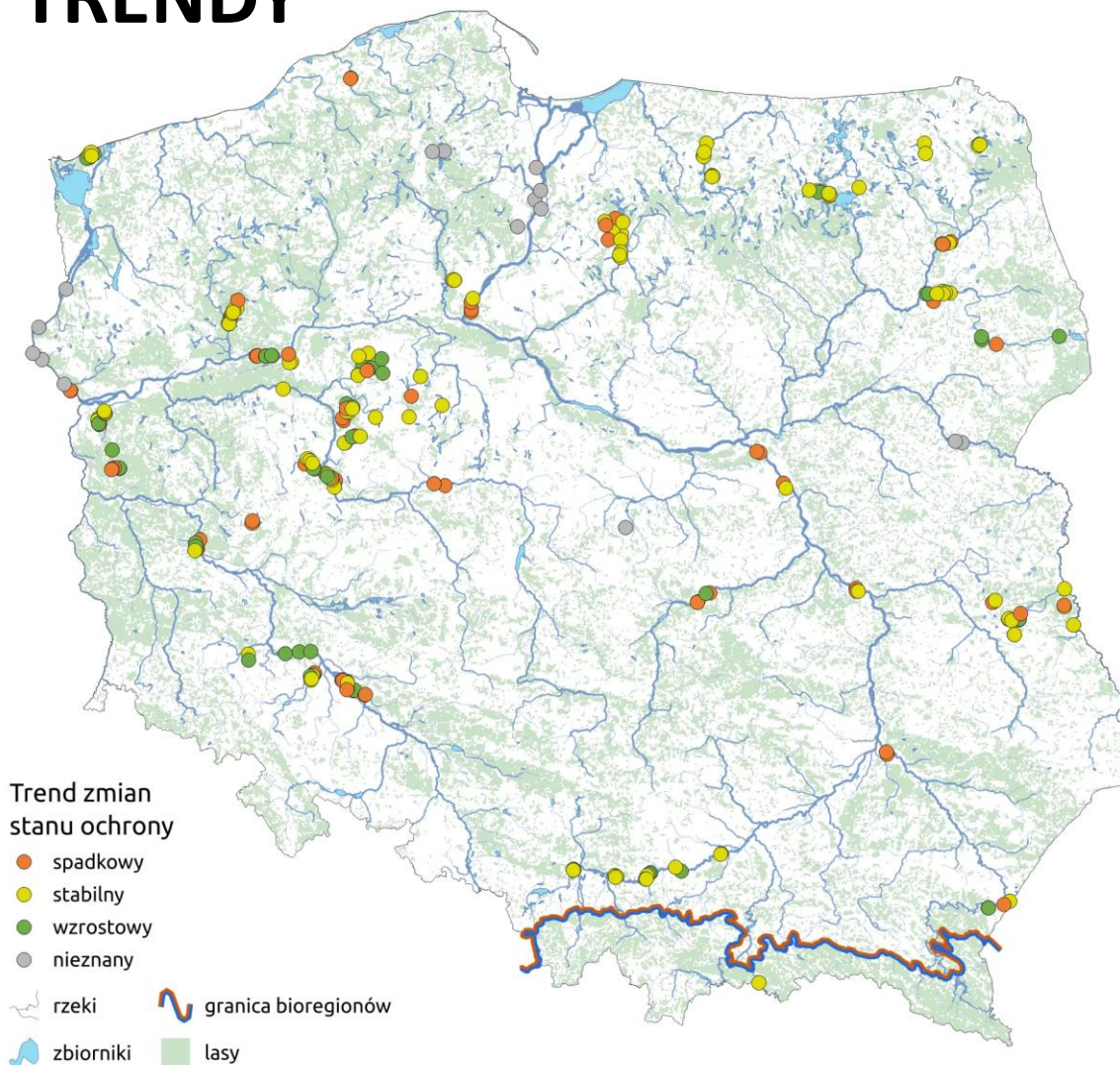
Odczyn wód

Fito- i zooplankton

TRENDY

ODDZIAŁYWANIA I ZAGROŻENIA

K01, G07, F05, E01, J03

Najważniejsze grupy oddziaływań:

K – Wywołane działalnością człowieka zaburzenia reżimu hydrologicznego;

G - Wykorzystywanie żywych zasobów (inne niż rolnictwo i leśnictwo), np. gospodarka rybacka, wędkarstwo;

F – Rozwój infrastruktury i terenów mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i rekreacyjnych;

J - Różnego typu zanieczyszczenia związane ze spływami powierzchniowymi, dostawą zanieczyszczeń z rowów melioracyjnych, zaśmiecaniem brzegów;

L - Zaburzenia hydrologiczne związane ze zmianą klimatu (deficyty wody).

3150 – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

Grotowice - FV

Strękowa Góra - FV

Perkoz - FV

Dziekanowskie – U2

Zbiornik 5 – U2

Ostrowiec – U1

3260 – Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*

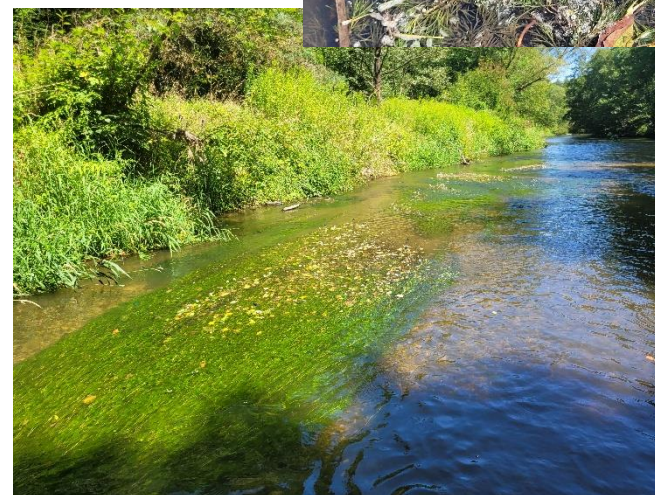
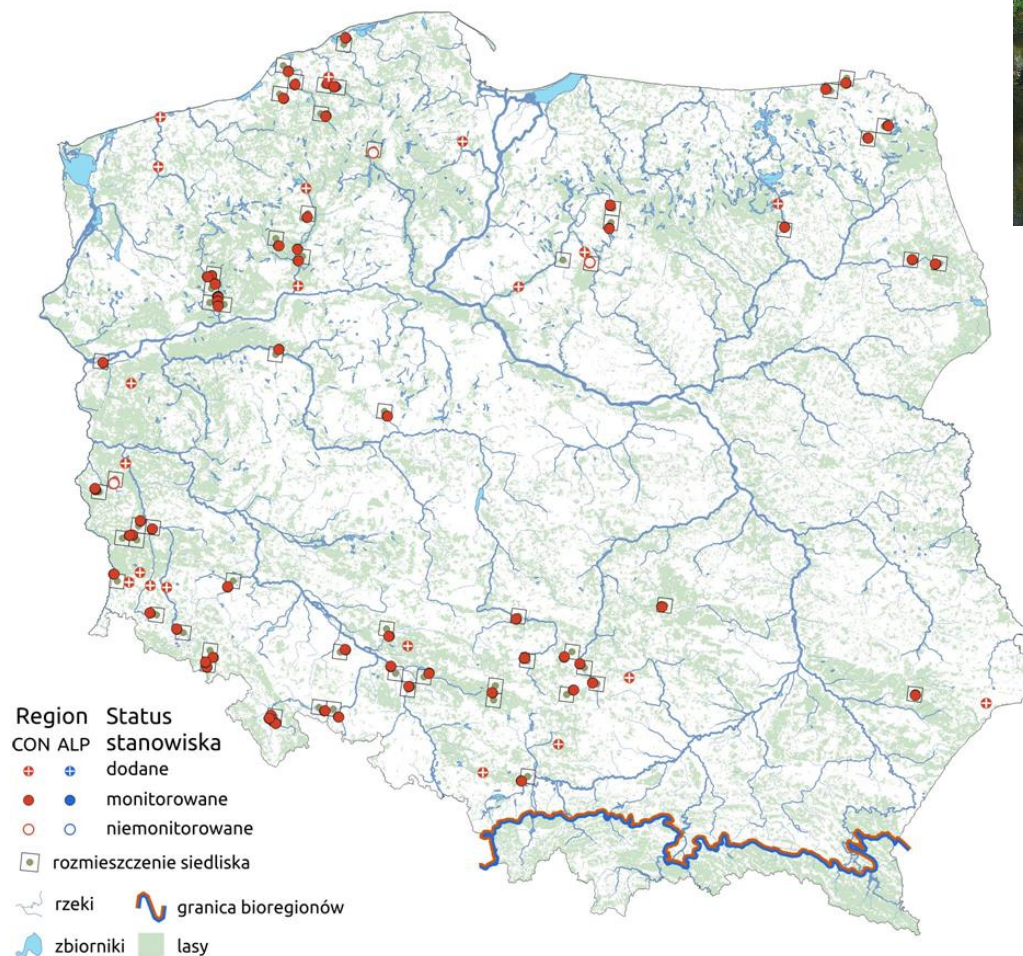

Ranunculus fluitantis

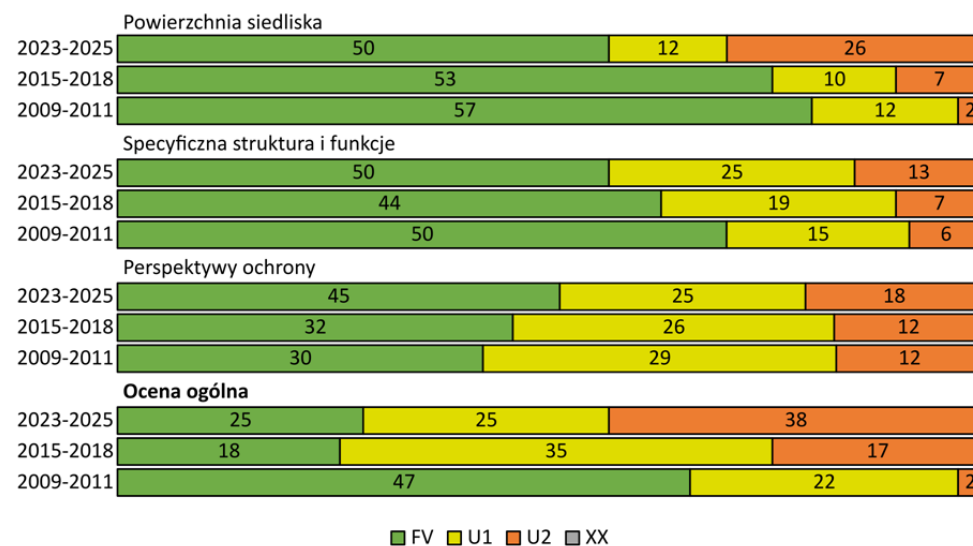
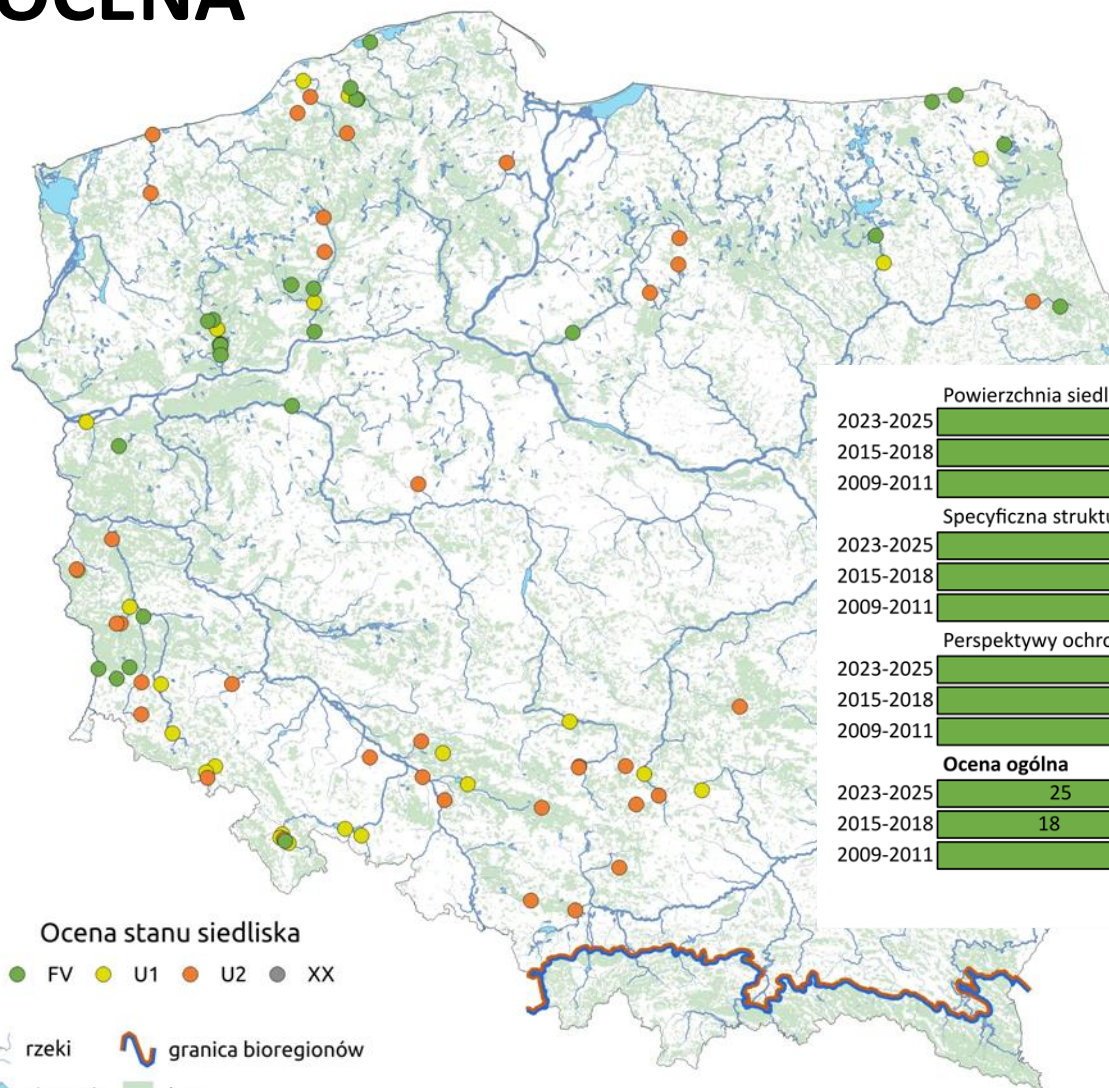
Liczba monitorowanych stanowisk CON: 2011: **71**; 2016: **80**; 2024: **88**

Koordynator krajowy: **Agnieszka Kolada**

3 ekspertów lokalnych

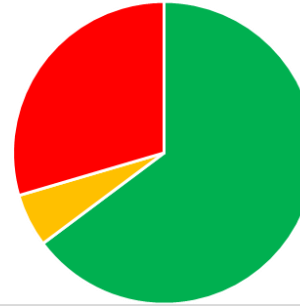
OCENA

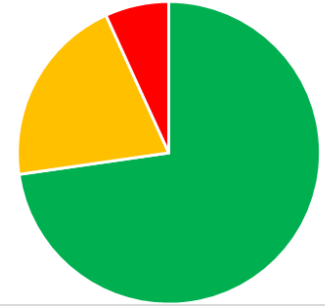
WSKAŹNIKI SSF:

- Gatunki włosieniczników
- Gatunki charakterystyczne
- Pokrycie transektu przez *E. canadensis*
- Przepływy
- Materiał dna koryta
- Spiętrzenie wód rzeki
- Ocena stanu ekologicznego JCWP
- Wskaźnik naturalności siedliska (HQA)
- Wskaźnik przekształcenia siedliska (HMS)
- Naturalne elementy morfologiczne
- Obce gatunki inwazyjne
- Ścieki
- Zacienienie rzeki

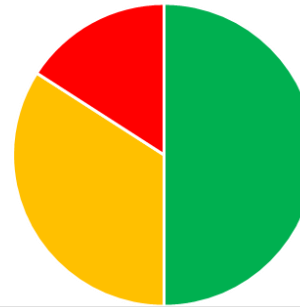
Gatunki włosieniczników

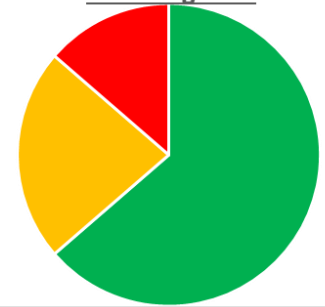
Gatunki charakterystyczne

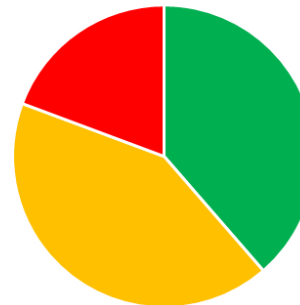
Przepływy

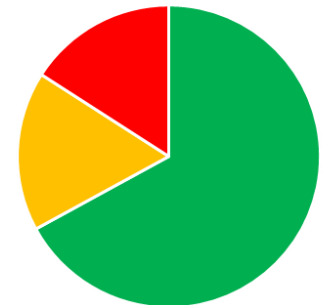
Naturalne elementy
morfologiczne

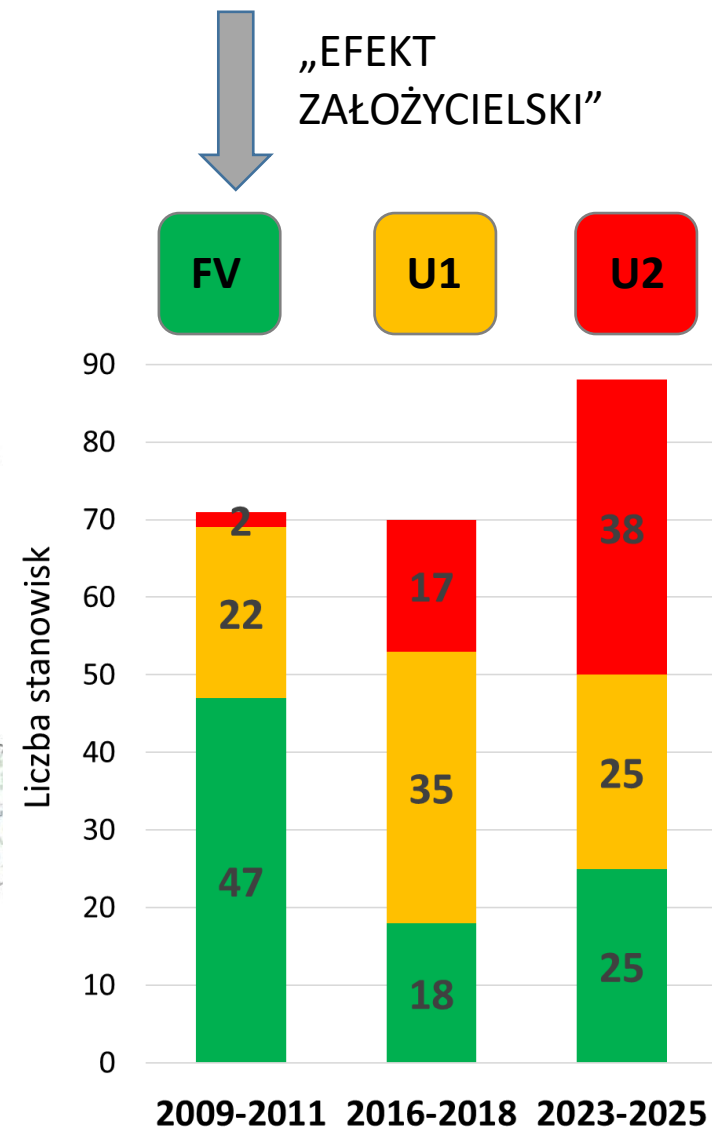
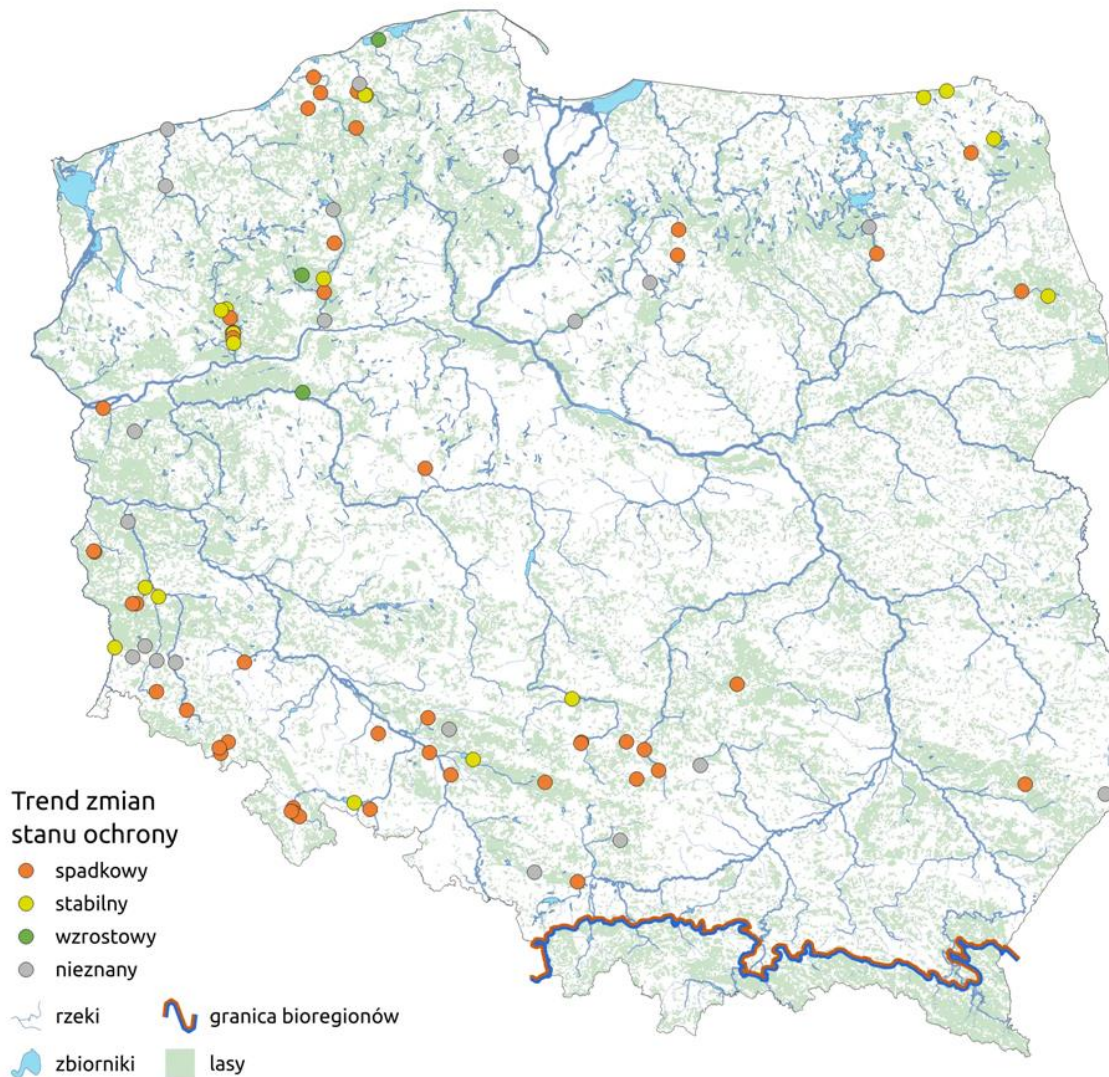
Wskaźnik HQA

Wskaźnik HMS

TREND

ODDZIAŁYWANIA I ZAGROŻENIA

A07, A13, A17, A21, D02, F03, F05, F06, F07, F14, I01, I02, J03, K01, L05, L06, M07

D – hydrotechnika

- budowa urządzeń, w tym elektrowni wodnych, modyfikujących reżim hydrologiczny i morfologię koryta);

F – Rozwój infrastruktury i terenów mieszkalnych, handlowych, przemysłowych i rekreacyjnych:

- Przekształcanie terenów zlewni i modyfikacja dolin i brzegów na potrzeby mieszkalnictwa, przemysłu i rekreacji;
- Uprawianie sportów wodnych i innych form rekreacji.

A – Rolnictwo:

- Przekształcanie terenów zlewni na potrzeby rolnictwa, rekreacji;
- Zasilanie biogenami z terenów rolniczych;

I – Gatunki obce, inwazyjne, problematyczne

- Narastający problem IAS;

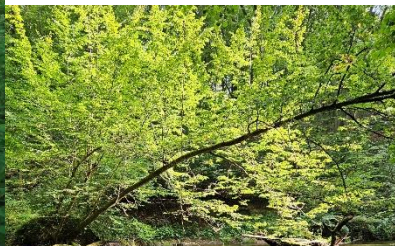
L - Zaburzenia hydrologiczne związane ze zmianą klimatu (deficyty wody).

Drawa
Zatom – FV

Żelkowa
Woda –
FV

Czarna
Hańcza –
FV

Płociczna - FV

Czarna Sochonie - U2

Kanał od Stobrawy, Krogulna – U2

Sztoła – U2

3270 – Zalewane muliste brzegi rzek

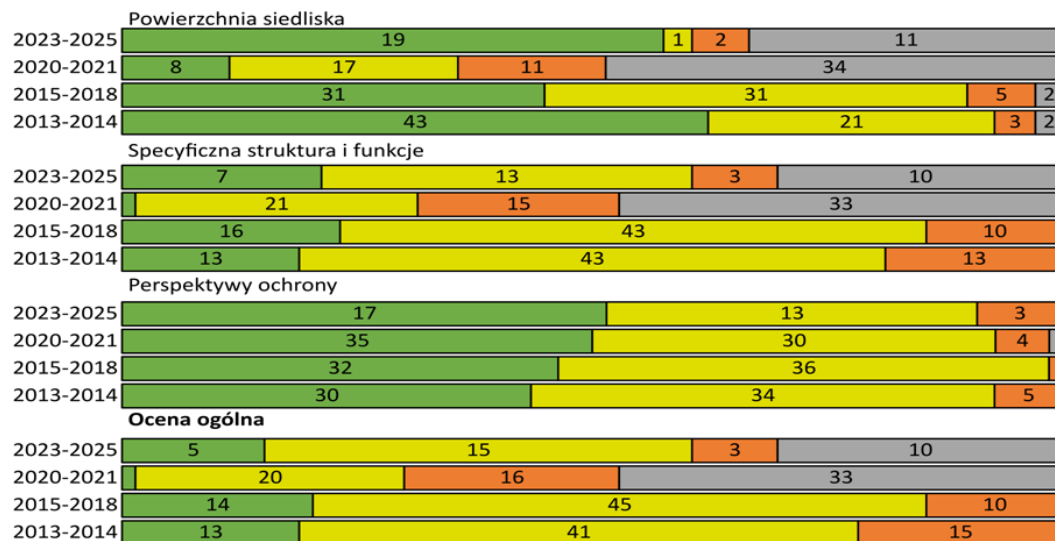
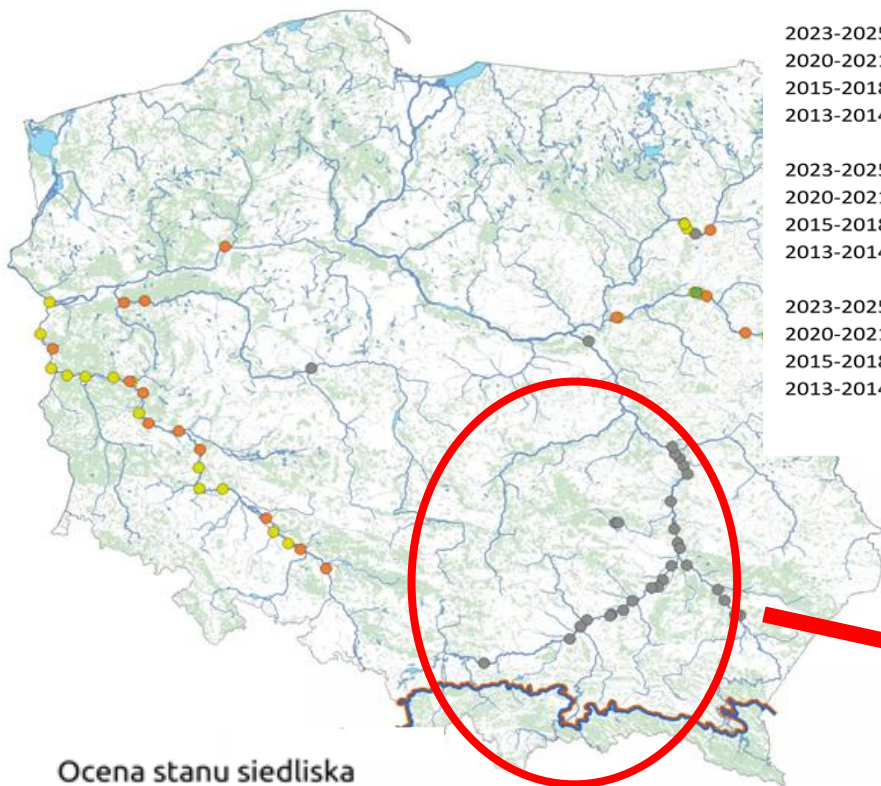
Liczba monitorowanych stanowisk CON: 2013-2014: **69**, 2016: **69**; 2021: **70** (2023-2025: **33**)

Koordynator krajowy: **Agnieszka Ochocka**

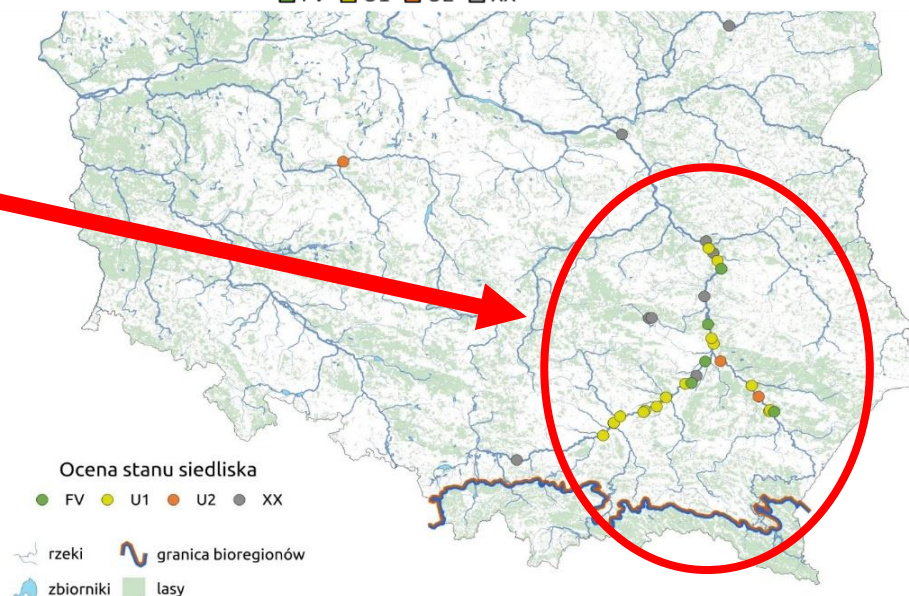
5 ekspertów lokalnych

OCENA

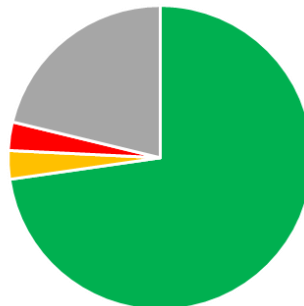
■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

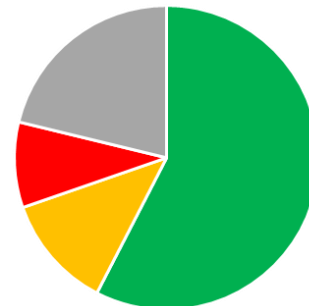
WSKAŹNIKI SSF:

- Gatunki charakterystyczne
- Gatunki dominujące
- Udział dobrze zachowanych płatów siedliska
- Gatunki ekspansywne
- Obce gatunki inwazyjne
- Struktura przestrzenna płatów siedliska

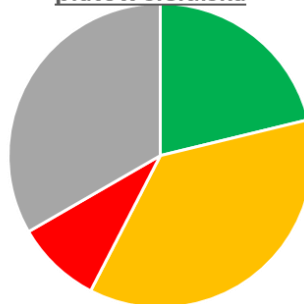
Gatunki charakterystyczne

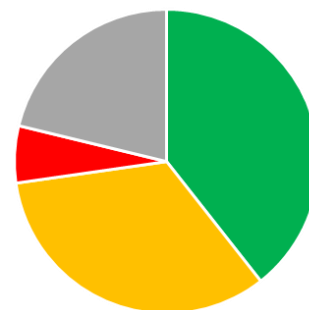
Gatunki dominujące

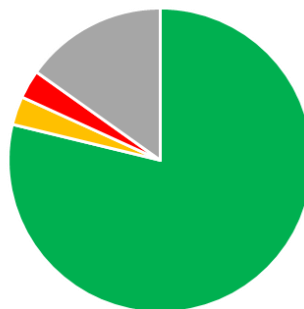
Udział dobrze zachowanych
płatów siedliska

Gatunki ekspansywne

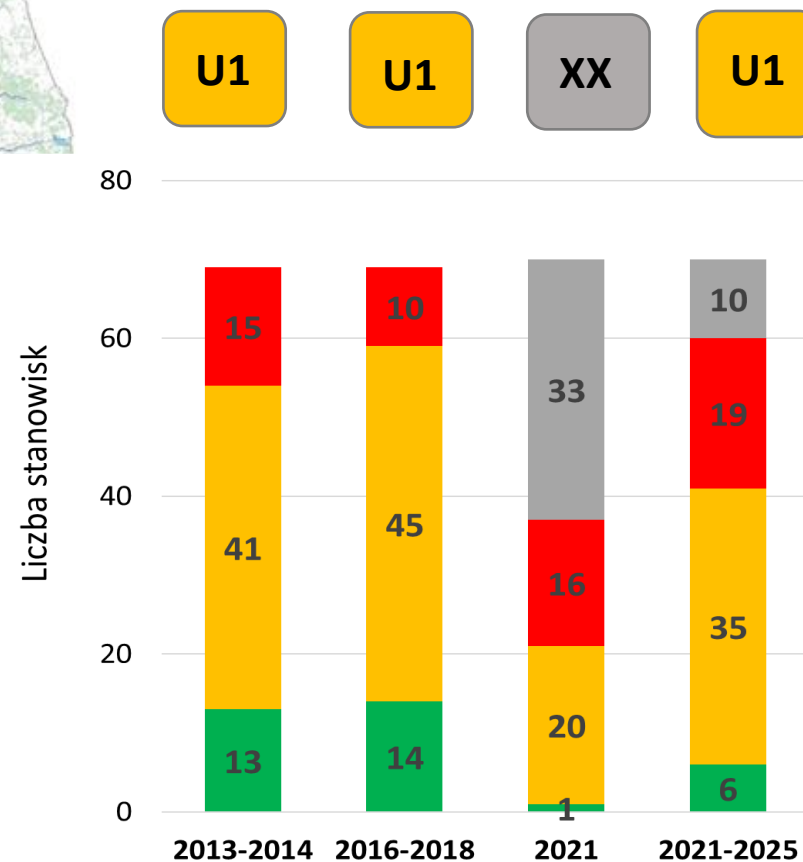
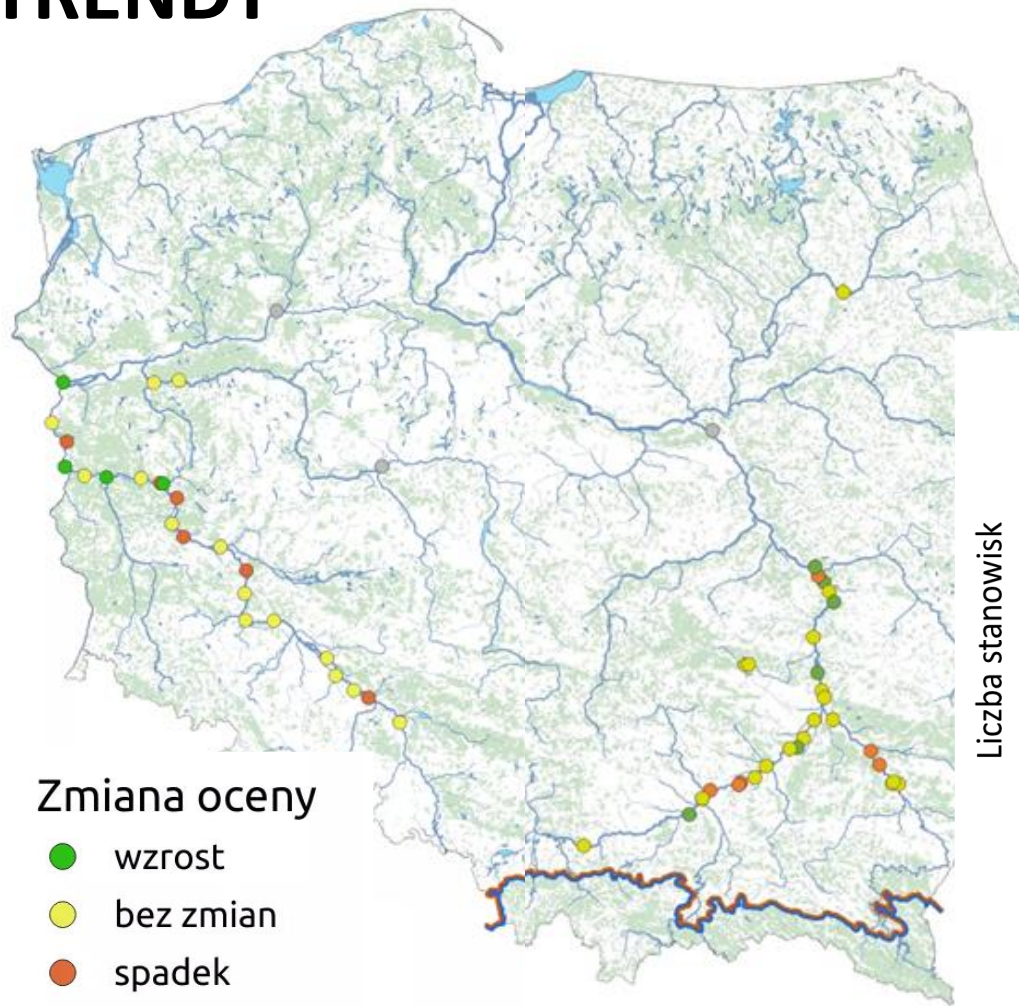
Gatunki obce inwazyjne

Struktura przestrzenna
płatów siedliska

TRENDY

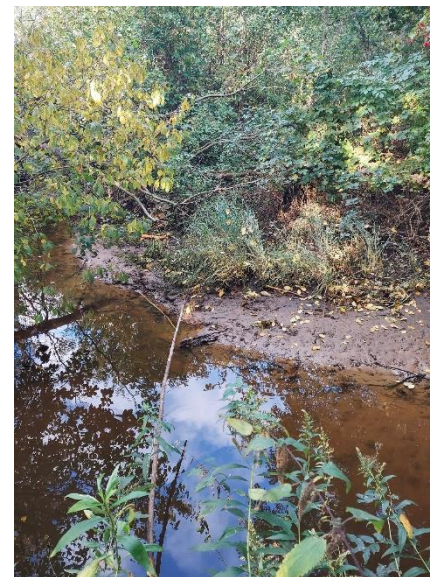

Bug, st. Zgłeczewo
Panieńskie – FV

Wisła, st. Nasiłów - FV

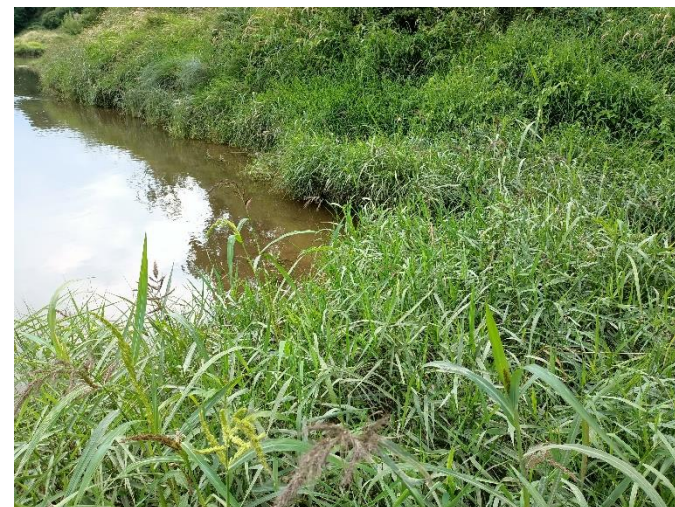
Złota, st.
Ożanna –
FV

Odra, st. Borków – U2

Odra, st. Czernica – U2

Odra, st. Chobienia – U2

ODDZIAŁYWANIA I ZAGROŻENIA

Do najistotniejszych **oddziaływań i zagrożeń** dla siedlisk nadrzecznych zaliczyć można zagrożenia związane z naturalną sukcesją, antropopresją skutkującą przekształceniami hydromorfologicznymi oraz rekreacją.

- Modyfikacje systemu naturalnego : regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych; realizacja obiektów hydroenergetycznych, budowa jazów oraz ograniczenie lub całkowite zapobieganie erozji;
- Zjawiska geologiczne, katastrofy naturalne, w tym przede wszystkim powódź (procesy naturalne) – zaburzenia reżimu hydrologicznego rzek skutkujące brakiem gwałtownych lub długotrwałych wezbrań, niezbędnych do kształtowania się siedlisk (brak zalewów i powodzi);
- Biotyczne i abiotyczne procesy naturalne, takie jak erozja, zamulenie, ewolucja biocenotyczna oraz zmiana składu gatunkowego (sukcesja);
- Inwazje nierodzimych gatunków zaborczych.

- Definicje niektórych siedlisk nie do końca trafne:
 - **3270** – *Zalewane muliste brzegi rzek => 3270 Rivers with muddy banks with Chenopodion rubri pp and Bidention pp vegetation (rzeki z mulistymi brzegami);*
 - **3130** – *Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea => 3130 Oligotrophic to mesotrophic standing waters with vegetation of the Littorelletea uniflorae and/or of the Isoëto-Nanojuncetea (skąpożywne zbiorniki z brzegami umożliwiającymi wykształcanie się roślinności charakterystycznej);*
- W efekcie monitorujemy STANOWISKA zamiast monitorować OBIEKTY reprezentujące dane siedliska (jeziora, odcinki rzek);
- Sieć monitoringowa tworzona w oparciu o „*best-of-existing*” – nie pokazuje stopnia utraty siedliska przed powstaniem sieci (w wielu siedliskach największe straty przed 2010 r.); ;
- Stan wszystkich siedlisk wodnych pogarsza się - zmiany globalne.

Dziękuję za uwagę

**NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**